

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ สำหรับเกษตรกร ผู้เลี้ยงกุ้ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยใช้กระบวนการวิจัย ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research = PAR) มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 3 ประการ คือ เพื่อวิเคราะห์ระบบเดิมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ และเพื่อทดลองและประเมินผลการทดลอง ใช้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง อำเภอพานทอง จังหวัด ชลบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการดำเนินการวิจัยของ มาริสา โกเศษโยธิน (2544: 83-93) และได้นำมา ปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในพื้นที่วิจัย ซึ่งมีพื้นที่วิจัย ขั้นตอนการวิจัยวิธีดำเนินการวิจัย และการเผยแพร่รูปแบบ ดังนี้

1. พื้นที่วิจัย
2. ขั้นตอนการวิจัย
  - 2.1 ระยะเวลาที่ 1 ระยะก่อนดำเนินการวิจัย
  - 2.2 ระยะเวลาที่ 2 ระยะดำเนินการวิจัย
  - 2.3 ระยะเวลาที่ 3 ระยะหลังดำเนินการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
  - 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
  - 3.3 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
  - 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
  - 3.5 การตรวจสอบข้อมูล
  - 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้
4. การเผยแพร่รูปแบบต่อสาธารณชนและการเผยแพร่ผลงานวิจัย

1. พื้นที่วิจัย

พื้นที่วิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะจงเลือกพื้นที่ ที่มีคุณสมบัติดังนี้

- 1.1 เป็นชุมชนที่อยู่ในเขตอำเภอพานทอง

- 1.2 มีปัญหาด้านการเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา
- 1.3 ประชาชนในพื้นที่ประกอบอาชีพการเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา
- 1.4 ปัจจุบันมีเกษตรกรในพื้นที่ประกอบอาชีพเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา
- 1.5 เป็นพื้นที่ ที่มีเกษตรกรผ่านการอบรมหลักสูตรพัฒนาอาชีพ ของศูนย์บริการ

การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอพานทอง

จากคุณสมบัติของพื้นที่วิจัย ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่วิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ตำบลเกาะลอย ตำบลโคกจันทอน ตำบลบางนาง ตำบลบางหัก และตำบลหน้าประดู่ โดยการเลือกแบบเจาะจงจากพื้นที่ 11 ตำบลของอำเภอพานทอง ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเลี้ยงกุ้ง มีข้อมูลดังนี้คือ ตำบลเกาะลอย ร้อยละ 72 ตำบลโคกจันทอน ร้อยละ 84 ตำบลบางนาง ร้อยละ 73 ตำบลบางหัก ร้อยละ 98 และตำบลหน้าประดู่ ร้อยละ 87 (สำนักงานเกษตรอำเภอพานทอง. ม.ป.ป.: 23) จากข้อมูลดังกล่าว สรุปได้ว่าตำบลบางหัก มีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพการเลี้ยงกุ้งมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทั้งหมดในอำเภอพานทอง

2. ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research = PAR) มีขั้นตอนการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนดำเนินการวิจัย (Pre-research phase) ระยะดำเนินการวิจัย (Research phase) และระยะหลังดำเนินการวิจัย (Post-research phase)

ระยะที่ 1 ระยะก่อนดำเนินการวิจัย (Pre-research phase) เป็นระยะเตรียมการที่ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น เพื่อวิเคราะห์ระบบเดิมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546-พ.ศ. 2548 เกี่ยวกับบริบทชุมชน สภาพปัญหา ความต้องการของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง ความเป็นมาของชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย และจุดที่ต้องพัฒนา ของการบริหารจัดการชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก และการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสำรวจชุมชน การสังเกต การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม และกรณีศึกษา เพื่อทำความเข้าใจวิถีการดำเนินงานของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

ระยะที่ 2 ระยะดำเนินการวิจัย (Research phase) เป็นระยะของการสร้างและพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง โดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ระบบเดิม ประกอบกับแนวคิด ทฤษฎีวงจรบริหารงานคุณภาพ PDCA มาใช้ในการพัฒนารูปแบบ

ระยะที่ 3 ระยะหลังดำเนินการวิจัย (Post-research phase) ผู้วิจัยทดลองและประเมินผล การทดลองการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง จำนวน 3 ครั้ง ในแต่ละครั้งจะได้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการพัฒนาปรับปรุงในครั้งต่อไป ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความพึงพอใจ การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ การระดมสมาชิกเพิ่ม การเข้าสู่ตลาดการ แข่งขัน การประกอบอาชีพที่ยั่งยืน และการแสดงผลงานต่อสาธารณชน โดยใช้การสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์ การระดมสมอง การสนทนากลุ่ม กับสมาชิกกลุ่มชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 3 ฝ่ายคือ 1) เกษตรกรและผู้นำชุมชน 2) นักวิชาการ และเครือข่าย 3) ผู้วิจัย และเจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบ หลังจากได้รูปแบบที่ผ่านการทดลองและประเมินผลแล้ว ผู้วิจัยได้เผยแพร่รูปแบบต่อสาธารณชน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 7 กลุ่ม ดังนี้

1) สมาชิกชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง 5 ตำบล ได้แก่ ตำบล เกาะลอย ตำบลโคกจี่หนอน ตำบลบางนาง ตำบลบางหัก และตำบลหน้าประตู ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก ระหว่างปี พ.ศ. 2549–พ.ศ. 2551 จำนวน 78 คน

2) ประธานชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก คือ บุคคลที่สมาชิกชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก ให้การยอมรับและคัดเลือกเป็นผู้บริหารจัดการชมรม จำนวน 1 คน คือ นายพรชัย บัวประดิษฐ์

3) คณะกรรมการชมรมผู้เลี้ยงกุ้ง คือ บุคคลที่สมาชิกชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก ให้การยอมรับ และคัดเลือกเป็นคณะกรรมการในการบริหารชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก จำนวน 9 คน

4) ผู้นำชุมชน นายกองกิจการบริหารส่วนตำบล ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวาระ ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2549–พ.ศ. 2551 ใน 5 ตำบล จำนวน 4 คน ได้แก่ นายวิชัย แก้วตา นายกองกิจการบริหารส่วนตำบลเกาะลอย และตำบลบางหัก นายสุพจน์ งามสง่า นายกองกิจการบริหารส่วนตำบลโคกจี่หนอน นายเช้า เจริญสุข นายกองกิจการบริหารส่วนตำบล หน้าประตู นายสนอง จงดี นายกองกิจการบริหารส่วนตำบลบางหัก

5) นักวิชาการ คือ ผู้ที่เป็นวิทยากรให้ความรู้ ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง อำเภอบ้านทอง จังหวัดชลบุรี ระหว่างปี พ.ศ. 2549–พ.ศ. 2551 ที่มาจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 5 คน คือ นางสาวพรทิพย์ ชื่นบาน นักวิชาการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านทอง นางสาวแสงเดือน นาคสุวรรณ เจ้าหน้าที่สำนักงานประมงจังหวัดชลบุรี

นายภิญโญ เกียรติภิญโญ ประธานสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าจีน จังหวัดสมุทรสาคร นายสมบัติ กาญจนาศรภูมิปัญญาไทยด้านเกษตรกรรม นายเลียม บุตรจันทร์ ปราชญ์ชาวบ้าน

6) เครือข่าย คือ ผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือ สนับสนุน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ระหว่างปี พ.ศ. 2549–พ.ศ. 2551 จำนวน 3 คน คือ ว่าที่ร้อยตรี ดร.จิตติ คุ้มครอง สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เขตอำเภอพานทอง นางสาววราภรณ์ เฮงไฉ่ นักวิชาการเกษตร นายธงชัย ดำนเกาะโพธิ์ ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สาขาพานทอง

7) เจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ของศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอพานทอง จำนวน 4 คน คือ ดร.จรัสศรี หัวใจ ข้าราชการครู นายธนา เจริญสุข นางสาวอาภรณ์ ศรีแสงทอง และนางสาวศศิธร รักษาสุข พนักงานราชการ

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากร และแบ่งตามขั้นตอนของการวิจัยที่มีการเก็บข้อมูลจากประชากร มีรายละเอียดดังนี้

1) การวิเคราะห์ระบบเดิมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546–พ.ศ. 2548 เกี่ยวกับบริบทชุมชน สภาพปัญหา ความต้องการของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง ความเป็นมาของชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย จุดที่ต้องพัฒนาของการบริหารจัดการชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก และการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประธานชมรมผู้เลี้ยงกุ้งตำบลบางหัก จำนวน 1 คน คณะกรรมการชมรมผู้เลี้ยงกุ้ง จำนวน 9 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน นักวิชาการ จำนวน 5 คน เครือข่าย จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบ จำนวน 4 คน ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2) การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี โดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่าง คือ ประธานชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก จำนวน 1 คน คณะกรรมการชมรมผู้เลี้ยงกุ้ง จำนวน 9 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน นักวิชาการ จำนวน 5 คน เครือข่าย จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบจำนวน 4 คน ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3) การศึกษาผลการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ ประธานชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก จำนวน 1 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน นักวิชาการ จำนวน 5 คน เครือข่าย จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบ จำนวน 4 คน ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง คือ

สมาชิกชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากสมาชิกชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก ที่ร่วมกิจกรรมการจัดการศึกษาตามรูปแบบ จำนวน 21 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ผู้วิจัย และผู้เกี่ยวข้องในการวิจัย ได้แก่ สมาชิกชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก ประธานชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก ผู้นำชุมชน นักวิชาการ เครือข่าย และเจ้าหน้าที่ของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอพานทอง ที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ เป็นเครื่องมือสำคัญในกระบวนการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากการร่วมจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ

3.2.2 แบบสัมภาษณ์ และแบบการสนทนากลุ่ม เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี เป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม การระดมสมอง การอภิปราย และกรณีศึกษา เพื่อจะได้ข้อเท็จจริง ทศนะ ความคิดเห็นต่าง ๆ จากผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการวิจัย ที่ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด และแนวประเด็นในการศึกษาเอกสาร เป็นประเด็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ระบบเดิมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546-พ.ศ. 2548 เกี่ยวกับบริบทชุมชน สภาพปัญหา ความต้องการของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง ความเป็นมาของชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก อำเภอพานทอง วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย และจุดที่ต้องพัฒนาของการบริหารจัดการชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก และการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ

3.2.3 แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อบันทึกผลการประชุมเชิงปฏิบัติการในแต่ละครั้ง และข้อสังเกตจากการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพแต่ละขั้นตอน

3.2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจ ในขั้นตอนของการทดลองและประเมินผลการทดลอง รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

3.2.5 เครื่องมือบันทึกเสียง และกล้องถ่ายภาพ เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลระหว่างการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพแต่ละขั้นตอน

3.3 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแต่ละชนิดตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.3.1 แบบสัมภาษณ์ และแบบการสนทนากลุ่ม เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

- 1) ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) ร่างข้อคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ทศนะ ความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับบริบทชุมชน ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมสภาพปัญหา ความต้องการของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง ความเป็นมา ของชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก อำเภอบางทอน วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย และจุดที่ต้องพัฒนาของการ บริหารจัดการชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก

3) นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบ ให้มีความถูกต้อง แม่นยำ และครอบคลุมประเด็นการวิจัย ประกอบด้วย 1. ดร.ดิศกุล เกษมสวัสดิ์ 2. ดร.มาริสา โทเสยะโยธิน 3. ดร.สมหมาย สร้อยนาคพงษ์ 4. ดร.จรัสศรี หัวใจ 5. นางจันทน์ กิ่งไทรงาม (ภาคผนวก ข)

4) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปใช้จริงในภาคสนาม

3.3.2 แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ

1) ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) ร่างแบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ หัวข้อ หรือ ประเด็นในการประชุม

3) นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบ ให้มีความถูกต้อง แม่นยำ และครอบคลุมประเด็นการวิจัย ประกอบด้วย 1. ดร.ดิศกุล เกษมสวัสดิ์ 2. ดร.มาริสา โทเสยะโยธิน 3. ดร.สมหมาย สร้อยนาคพงษ์ 4. ดร.จรัสศรี หัวใจ 5. นางจันทน์ กิ่งไทรงาม (ภาคผนวก ข)

4) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปใช้จริงในภาคสนาม

3.3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามวิธีของ ลิเคอร์ท (Likert) จำนวน 13 รายการ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้าน วิทยากร และด้านบริการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอบถามความคิดเห็นตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert)

2) สร้างแบบสอบถาม โดยสร้างข้อคำถาม ประกอบด้วย การกำหนดคุณลักษณะหรือ ตัวแปรที่ต้องการวัด การกำหนดรูปแบบของข้อคำถาม เขียนคำถามให้สอดคล้องกับประเด็นที่ ต้องการศึกษ และการเขียนข้อคำถามให้เหมาะสมกับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้สร้าง ข้อคำถาม จำนวน 13 รายการ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านวิทยากร และด้านบริการ

3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อพิจารณา ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ความถูกต้องของภาษา และความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านการวัดและประเมินผล เพื่อหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งจะประเมินด้วยคะแนน 3 ระดับ คือ +1 = สอดคล้อง 0 = ไม่แน่ใจ -1 = ไม่สอดคล้อง ซึ่งค่า IOC มีค่าระหว่าง -1 ถึง 1 และคะแนน

ความสอดคล้องที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินในแต่ละข้อควรมีค่า IOC ใกล้เคียง 1 ส่วนข้อที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรมีการปรับปรุงแก้ไข (สุวิมล ติรกันันท์, 2546: 144) รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย

1. ดร.ดิศกุล เกษมสวัสดิ์
2. ดร.มาริสสา โทเศยะโยชิน
3. ดร.สมหมาย สร้อยนาคพงษ์
4. ดร.จรัสศรี หัวใจ
5. นางจันทน์ กิ่งไทรงาม (ภาคผนวก ข)

4) หากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือ ซึ่งพบว่าแบบประเมินทุกรายการ มีค่าระหว่าง 0.60–1.00 (ค่าดัชนีความสอดคล้อง ปรากฏในภาคผนวก ฉ)

5) ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

6) เกณฑ์กำหนดค่าระดับความพึงพอใจของแบบสอบถามความพึงพอใจ ดังนี้

คะแนน 5	หมายถึง	พึงพอใจมากที่สุด
คะแนน 4	หมายถึง	พึงพอใจมาก
คะแนน 3	หมายถึง	พึงพอใจปานกลาง
คะแนน 2	หมายถึง	พึงพอใจน้อย
คะแนน 1	หมายถึง	พึงพอใจน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลของเบสท์ (Best & Kahn, 1993:

247)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง	ความพึงพอใจระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง	ความพึงพอใจระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง	ความพึงพอใจระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง	ความพึงพอใจระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง	ความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี ตามขั้นตอนการวิจัยดังนี้

การเตรียมตัวผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่ มีการทำความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้

- 1) เทคนิคการสร้างความเป็นกันเองกับผู้ให้ข้อมูล
- 2) ผู้วิจัยและคณะทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคำถามในการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม
- 3) ผู้วิจัยและคณะทำความเข้าใจวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล การกำหนดผู้ให้ข้อมูล เทคนิคการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูล การบันทึกข้อมูล และการตรวจสอบข้อมูล
- 4) ผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่ วางแผนการเก็บข้อมูลโดยกำหนดช่วงเวลาในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มในช่วงที่ผู้ให้ข้อมูลว่าง และในช่วงที่ผู้ให้ข้อมูลกำลังทำงาน เพื่อสังเกตการณ์ทำงานไปด้วย ช่วงมีกิจกรรมในชุมชน

การลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ในการลงพื้นที่ ผู้วิจัยและคณะได้แจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2) การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มกับผู้นำชุมชน เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง และผู้ที่เกี่ยวข้องในช่วงแรกผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลก่อน โดยพูดคุยเรื่องทั่ว ๆ ไป พร้อมกับนัดหมายเพื่อพบกันอีกครั้งต่อไป การนัดหมายเพื่อเก็บข้อมูล บางครั้งมีการนัดพบกันหลายคน ตามกิจกรรมและสถานการณ์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัน เวลา ที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวก
- 3) ข้อมูลที่เก็บได้ในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยและคณะจะจดบันทึกไว้อย่างละเอียด และตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อมองหาประเด็นที่จะไปหาข้อมูลในครั้งต่อไป เพื่อนำมาวิเคราะห์และอภิปรายร่วมกัน ทบทวน หยิบยกประเด็นที่จะศึกษาต่อ และวางแผนการเก็บข้อมูลครั้งต่อไป ทุกครั้งที่ลงเก็บข้อมูลจนได้ข้อมูลครบทุกประเด็น
- 4) เมื่อได้ข้อมูลครบทุกประเด็น ผู้วิจัยได้จัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นในแต่ละด้าน และทำการตรวจสอบข้อมูล

จากการเตรียมตัวของผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่ รวมทั้งการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังนี้

3.4.1 การวิเคราะห์ระบบเดิมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอพานทอง

- 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546-พ.ศ. 2548
- 2) วิเคราะห์บริบทชุมชน สภาพปัญหา ความต้องการของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง จากการสัมภาษณ์ สนทนากลุ่ม และศึกษากรณีตัวอย่าง
- 3) ประวัติของชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก และผู้วิจัยได้วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย จุดที่ต้องพัฒนาของการบริหารจัดการชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก จากการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม
- 4) วิเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอพานทอง ที่จัดให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546-พ.ศ. 2548 จากการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ บุคลากรของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอพานทอง

3.4.2 การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบโดยการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีวงจร

บริหารงานคุณภาพ PDCA และประยุกต์จากรูปแบบการบริหารเชิงปฏิบัติการของนรินทร์ ศรีแก้ว (2550: 5) มีขั้นตอน ดังนี้

- 1) นำข้อมูลจากการวิเคราะห์ระบบเดิมมาใช้ประกอบการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ โดยเน้นจุดที่ต้องพัฒนาของการบริหารจัดการชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหักนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ
- 2) ออกแบบและร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพสำหรับกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี
- 3) นำร่างรูปแบบให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณา จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบรูปแบบก่อนนำไปใช้จริงประกอบด้วย 1. ดร.ดิศกุล เกษมสวัสดิ์ 2. ดร.มาริสรา โกเสยะ โยธิน 3. ดร.สมหมาย สร้อยนาคพงษ์ 4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิพงษ์ คำรงพร และ 5. ดร.จรัสศรี หัวใจ (ภาคผนวก ข)
- 4) ปรับรูปแบบตามที่คุณเชี่ยวชาญ ให้ข้อเสนอแนะ
- 5) นำรูปแบบไปทดลองใช้ และประเมินผลการทดลอง โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดอบรมให้ความรู้ การศึกษาดูงาน การติดต่อกับสถานประกอบการด้านการตลาดเพื่อการส่งออก

3.4.3 การทดลองและประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี จำนวน 3 ครั้ง โดยนำผลจากข้อมูลย้อนกลับในแต่ละครั้งมาพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น และแก้ไขปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้ได้รูปแบบที่สมบูรณ์ เป็นการดำเนินการศึกษาผลในระยะที่ 3 คือระยะหลังดำเนินการวิจัย (Post-research phase) ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความพึงพอใจ การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการระดมสมาชิกเพิ่ม การเข้าสู่ตลาดการแข่งขัน การประกอบอาชีพที่ยั่งยืน และการแสดงผลงานต่อสาธารณชน โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ การสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่ม และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 3 ฝ่าย คือ 1) เกษตรกรและผู้นำชุมชน 2) นักวิชาการและเครือข่าย และ 3) ผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบ ด้วยการจดบันทึกตามประเด็นการวิจัย

3.5 การตรวจสอบข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลไปพร้อม ๆ กัน ตลอดระยะเวลาการทำวิจัย และหลังเสร็จสิ้นการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามแล้ว โดยข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม และบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยนำมาจำแนกข้อมูล แยกประเภทและจัดหมวดหมู่ข้อมูล ตามประเด็นการวิจัยที่ตั้งไว้ ตรวจสอบความครบถ้วน สมบูรณ์ของข้อมูล และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Re-checking) โดยการตรวจสอบ

แบบสามเส้า (Triangulation) หากข้อมูลส่วนใดยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ จะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่หายไป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตัวแปรแต่ละตัวที่ศึกษา ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพ หลังจากตรวจสอบความครบถ้วน และความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จาก การสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการแล้ว ผู้วิจัยทำการแยกแยะ และจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นการวิจัยที่ตั้งไว้ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้แนวคิด ทฤษฎี รวมทั้งเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ ทำการทบทวนเป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณได้นำสถิติพื้นฐานมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ค่าสถิติเพื่อการวิจัยสำเร็จรูป (SPSS For Windows Version 11.0) ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์บุคคล (Personal Computer: PC)

3.7 การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดที่วิเคราะห์ มาเรียบเรียงเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการนำเสนอผลการวิจัย ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การนำเสนอโดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) พร้อมภาพประกอบบางตอน ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การแสดงค่าในตารางแสดงผลการวิเคราะห์ มีรายละเอียดในบทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การเผยแพร่รูปแบบต่อสาธารณชนและการเผยแพร่ผลงานวิจัย

4.1 การเผยแพร่รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี (PANTONG Model) ต่อสาธารณชน โดยการให้ความรู้แก่ผู้ที่มาศึกษาดูงาน ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งบางหัก (รายละเอียดปรากฏตามภาคผนวก ข)

4.2 การเผยแพร่ผลงานวิจัย ผ่านทาง Web site <http://202.143.146.69/pantong/> สำนักหอสมุดแห่งชาติ และหอสมุดแห่งชาติชลบุรี (รายละเอียดปรากฏตามภาคผนวก ฉ)